

Prvi koraki so še negotovi

Vera Avšič
vsi članki avtorja

Finance
094/2009
19.5.09
00:01

Slovenske univerze so oborožene s pravilniki, ki urejajo komercializacijo znanja, denar pa prihaja predvsem od raziskav za trg

Dva raziskovalca z novogoriške univerze sta izdelala premaz, ki preprečuje, da bi se umazanija prijela na okenska stekla. Zdaj pa se že leto dni skupaj z univerzo trudita, da bi patentirano novost prodala gospodarstvu. Doslej zaman.

Zanimanja ni niti v slovenskih podjetjih, niti pri tveganem kapitalu. Univerza nima sredstev za izdelavo tehnološkega postopka, država pa za take raziskave tudi ne daje denarja.

Foto: Urban Štebljaj

Nekdo se mora s prodajo intelektualne lastnine profesionalno ukvarjati, če nočemo, da bo znanje še naprej ležalo v predalih, je prepričan **Danilo Zavrtnik** z novogoriške univerze.

Težava je podobna kot na drugih naših univerzah, pravi predsednik novogoriške univerze Danilo Zavrtnik. Raziskovalec pripelje raziskavo do točke, ko je novost mogoče patentirati. Nato pa ne ve, kako naprej. Raziskovalci, ki se prodaje patenta lotijo sami, so običajno neuspešni. Če se obrnejo neposredno na industrijo, se ne znajo sporazumeti s tržniki, ki pričakujejo takojšnjo prodajo.

Za raziskave tehnoloških postopkov ni denarja

Toda med proizvodnjo v laboratorijih in industrijsko proizvodnjo je velika razlika. Za industrijsko proizvodnjo so potrebni tehnološki postopki, ki zahtevajo nove raziskave in pogosto zajeten vložek sredstev. Ker so raziskave lahko dolgotrajne, izid pa negotov, se industrija razumljivo obotavlja. Raziskovalci na univerzah pa za to tudi nimajo niti denarja niti znanja.

Ni pomembno, koliko je pisarn

Ker je novogoriška univerza razmeroma mlada, ima šele dva patenta, ki se ju trudi prodati. Problem je kompleksen, v Sloveniji pa se ga nihče noče zares lotiti, pravi Zavrtanik. Po njegovem mnenju bi za uspešno prodajo potrebovali vmesni člen, lahko bi to bilo tudi samostojno podjetje v okviru univerze, tako imenovana patentna pisarna.

Ni pomembno, ali ima vsaka univerza svojo pisarno, ali bi imeli eno za vse, pomembno je, da bo v njej zbranega dovolj ustreznega znanja za prodajo intelektualne lastnine. Nekdo se mora pač s tem poklicno ukvarjati, če nočemo, da bodo znanstveni dosežki, ki jih po naših univerzah ni malo, še naprej ležali v predalih.

Tudi na drugih univerzah je položaj podoben. Izdelane imajo akte, ki urejajo področje intelektualne lastnine in njenega lastništva, kot zahteva zakonodaja, prodaja oziroma licenciranje pravic intelektualne lastnine pa je skromno.

Zahtevane papirje imajo

Ljubljanska univerza je pravilnik o prevzemu izumov sprejela maja 2006, službo za upravljanje intelektualne lastnine oziroma pisarno za prenos znanja in tehnologij ima od januarja 2007. Šele od tedaj je tudi lastnica intelektualne lastnine in drugega znanja, do katerega se dokopljejo njeni zaposleni. Zaradi tega tudi še nima prilivov od prodaje oziroma licenciranja pravic intelektualne lastnine, pojasnjujejo na univerzi.

Podpisana prva pogodba

Aprila letos so podpisali prvo ekskluzivno licenčno pogodbo s področja biotehnologije - uporaba naravnih izvlečkov v medicini. Prvi priliv bo prišel, ko bo podjetje začelo trženje. Izumitelji z univerze so doslej vložili 90 patentnih prijav, v zadnjih petih letih 40. Ob pomoči univerzitetne službe za upravljanje intelektualne lastnine je bilo vloženih 15 prijav in iz ene od teh je nastala omenjena ekskluzivna licenčna pogodba.

Drugih 14 še tržijo. Težava je v tem, poudarjajo na univerzi, da je treba znanje, ki je v patentni prijavi, razviti do uporabne stopnje. Za to pa univerza nima denarja. Podjetja namreč vse pogosteje zahtevajo končni izdelek.

Z raziskavami za trg 39 milijonov

Zelo veliko pa fakultete kot članice ljubljanske univerze pogodbeno sodelujejo s podjetji pri tako imenovanih raziskavah za trg. Vendar so pri tem lastniki rezultatov dela in pravic intelektualne lastnine naročniki oziroma podjetja, plačila za opravljene raziskave pa pripadajo neposredno fakultetam članicam.

Ljubljanska univerza je lani z vsemi tržnimi dejavnostmi, ne le z raziskovalnim in razvojnim delom, zaslužila dobrih 39 milijonov evrov. Za gospodarstvo je izvajala 658 projektov, 62 jih je presegalo 50 tisoč evrov za projekt. Največ so s podjetji sodelovale fakulteta za strojništvo (181 projektov), za elektrotehniko (164 projektov) in gradbeništvo ter geodezijo (85 projektov).

Prvi "spin off"

Prek ustanovljenega univerzitetnega inkubatorja pa podpira tudi ustanavljanje start up podjetij (pri katerih ni neposredno udeležena kot družbenica, zagotavlja pa podporno okolje). V inkubatorju je začelo delovati 24 podjetij in vsa še vedno poslujejo. Težje je s spin off podjetji, v katerih ima univerza lastniški delež (pogosto je vložek znanje). Za letos načrtuje ustanovitev prvega takega podjetja, ki bo delovalo na področju energetike.

Ni časa, ni denarja

Univerza na Primorskem šele dve leti ponuja naravoslovne izobraževalne programe in patenta nima še nobenega. Zato pa precej prihodkov dobi iz avtorskih pravic. Da bi izvedeli koliko, bi morali narediti posebno analizo, pravijo.

Za komercializacijo znanja je v akademskih krogih morda res premalo zanimanja, vendar raziskovalci in učitelji za to niti nimajo časa niti niso motivirani. Pogrešajo pa tudi ustrezno ponudbo spodbud in ugodnosti za podjetja in univerze, da bi lahko sodelovanje med njimi zaživel. Financiranje podjetij in pisarn za prenos tehnologije pa še ni steklo.

Konec lanskega leta je na primorski univerzi začel veljati pravilnik o upravljanju z izumi in ustanavljanju podjetij za prenos znanj in raziskovalnih organizacij. Skupaj z univerzitetnim inkubatorjem pravilnik postavlja temelje za razvoj podjetij. Doslej je nastalo eno start up podjetje, ki uporablja univerzitetne laboratorije.

Prvi z nutrigenomiko in genskimi testi

V inkubatorju pa je letos nastalo tudi prvo spin off podjetje Genelitik, ki deluje na področju nutrigenomike in genskih testov. Tudi še za letos pa pripravljajo ustanovitev družbe ATA - akademske turistične agencije in družbe Geotek - poslovno geopozicioniranje. Prva nastaja v sodelovanju s fakulteto za turistične študije, druga v sodelovanju s fakulteto za humanistične študije.

Sklad je še prazen

Primorska univerza je na podlagi pravilnika o start up in spin off podjetjih oblikovala poseben sklad, v katerega naj bi se stekali prihodki, prve pričakujejo konec leta ali v začetku prihodnjega leta. Pravilnik o upravljanju z izumi in ustanavljanju podjetij pa vključuje tudi določbe o finančnem poslovanju z rezultati izumov. Prihodki naj bi se zbirali na stroškovnih mestih članic. Za druge pravice iz intelektualne lastnine pa načrtujejo poseben sklad.

Pravilnik o upravljanju z izumi in ustanavljanju podjetij spodbuja patentiranje in licenciranje znanja, ki lahko hitro generirajo prihodke. Pri tem, pravijo, so se zgledovali po dobri praksi tujih in sosednjih univerz. Izkazalo se je namreč, da ločevanje obeh področij ne prinaša dobrih rezultatov.

Z izumi, ki nastanejo na univerzi, ravna univerzitetni razvojni center in inkubator, ki hkrati pomaga pri ustanavljanju podjetij, skrbi za prenos tehnologij v gospodarstvo, svetuje pri ustanavljanju podjetij za prenos znanja in raziskovalnih podjetij, pomaga izumiteljem pri prijavi izuma in pri pridobivanju sredstev in podobno.